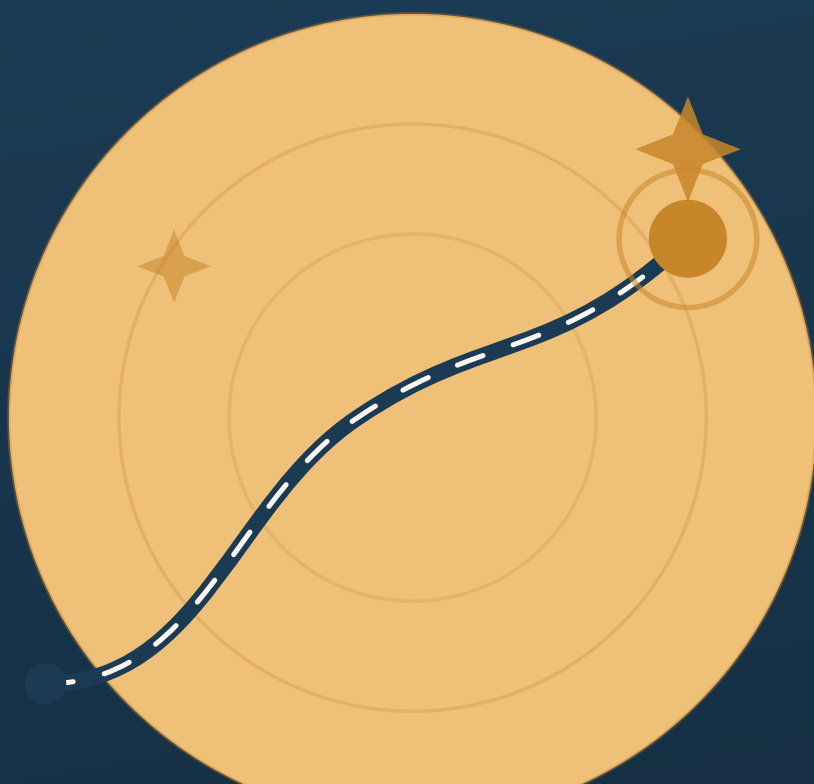

Vecāku ceļvedis piemērotas skolas izvēlē

Labāki jautājumi. Skaidrāks lēmums.
Praktisks ceļvedis vecākiem.

SATURS

Kas ir šajā ceļvedī

01	Pieņēmums, kuru vērts apdomāt	4
02	Svarīgāk par atzīmēm - rakstura iezīmes, kas paredz panākumus	7
03	7 pazīmes, ka skola veido izzinātājus mūža garumā	10
04	Izglītības sistēma - tad un tagad	13
05	Kā vairums skolu joprojām darbojas (un kāpēc tā ir problēma)	19
06	Vai tava bērna pašreizējā skola darbojas viņa labā?	24
07	Kā izvēlēties pareizo skolu savai ģimenei	29
08	Privātskolu izaugsme, un kāpēc daudzām neizdodas	32

SATURS

Turpinājums

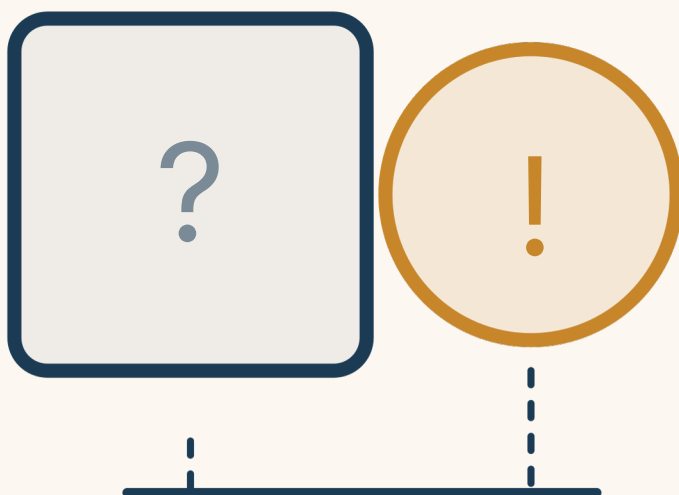
09	Kā mēs šeit nonācām?	34
10	Šodienas iespējas Latvijā	36
11	Vecāku pašnovērtējums	39
12	Rakstura iezīmes, kas nosaka panākumus	42
13	Pamani skolu, kas veicina zinātkāri, izaugsmi un pašnoteikšanos	44
14	Galavārds	46
15	Atsauces	49

Šis ceļvedis ir domāts, lai to lasītu ar zīmuli rokā.
Tabulas un saraksti ir veidoti tā, lai tos varētu aizpildīt telefonā, izdrukā vai pierakstos.

01

Pieņemums, kuru vērts apdomāt

Ar ko sākas katra skolas izvēle

“Es vienkārši vēlos skolu, kur manam bērnam būs sasniegumi.”

Tā ir izplatīta doma. Laba doma. Bet zem tās ir apslēpts pieņēmums, ka visas skolas - pat "labās" - definē sasniegumus tāpat kā tu.

Vairums skolu joprojām darbojas pēc sistēmas, kas radīta citam laikam. Laikam, kad skolas mērķis nebija iedvesmot, bet standartizēt.

Šī sistēma nāk no 19. gadsimta Prūsijas modeļa, kas uzsvēra paklausību, efektivitāti un centralizētu kontroli. Tā bija būvēta, lai apkalpotu industriālās ekonomikas vajadzības, nevis lai audzinātu ziņkāri, radošumu vai neatkarīgu domāšanu.

Bet tavš bērns nav dzimis, lai iederētos kāda cita veidnē. Bērni ir dzimuši, lai atklātu, kas viņi ir un par ko viņiem ir lemts kļūt.

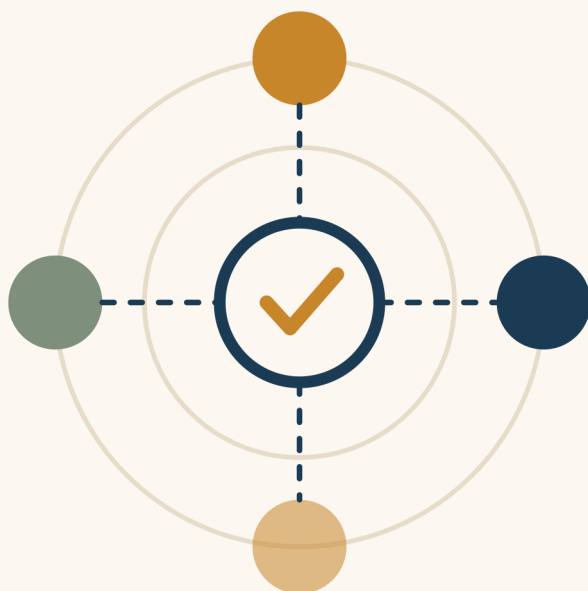
CEĻVEŽA MĒRĶIS

Šis ceļvedis palīdzēs tev uzdot labākus jautājumus: Ne tikai: **"Vai šī skola ir laba?"**, bet vai šī skola ir piemērota manam bērnam, manai ģimenei un nākotnei?

02

Svarīgāk par atzīmēm

Rakstura iezīmes, kas paredz panākumus

Akadēmiskās prasmes ir noderīgas, bet tā ir tikai daļa.

Kad pētnieki meklēja, kādas īpašības visvairāk saistās ar panākumiem dzīvē, viņi atklāja:

Ziņkārība un
problēmrisināšana

Pielāgošanās spējas un
izturība

Sadarbība un
komunikācija

Mērķa un virziena
sajūta

Šīs ir grūtāk izmērīt, bet vieglāk pamanīt, ja tu zini, ko meklēt. Lūk, dažas pazīmes:

KO MEKLĒT SKOLĀ

Četri jautājumi

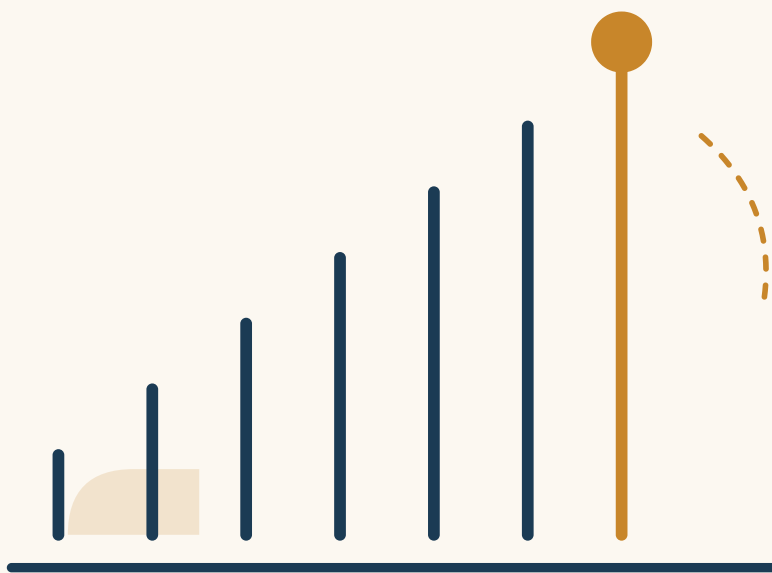
- 1 Vai skolēni gūst reālās dzīves pieredzi, kā prezentācijas, projektus vai prakses?
- 2 Vai skolēnus mudina pārdomāt savas mācības (nevis tikai iesniegt darbu)?
- 3 Vai sadarbība ar vienaudžiem ir ikdienas sastāvdaļa?
- 4 Vai skolēni risina atvērtus, brīvus uzdevumus, nevis tikai aizpilda testu lauciņus?

Jums nav vajadzīga perfekta atbilde. Taču, jo vairāk skola apzināti attīsta šīs prasmes, jo lielāka iespēja, ka jūsu bērns tiek sagatavots pasaulei, kura ir neprognozējama.

03

7 pazīmes, ka skola veido izzinātājus mūža garumā

(ne tikai labus skolēnus)

Lieliskas skolas ne tikai gatavo bērnus testiem, bet arī gatavo viņus dzīvei. Šīs pazīmes palīdzēs atpazīt skolu, kas veicina zinātkāri, izaugsmi un pašnoteikšanos:

- 1 Skolēni aktīvi izsaka savu viedokli sapulcēs. Vai tas ir apļa laiks, grupu diskusijas vai klases lēmumu pieņemšana – balss ir svarīga.
- 2 Kļūdas tiek uzskatītas par mācību pieredzēm. Meklējiet kultūru, kurā atskatās un uzlabo – ne tikai soda.
- 3 Mācīšanās ir interaktīva – nepiebāzta ar lekcijām. Bērni uzdod vairāk jautājumu, nekā atbild. Pieaugušie vada, bet nedominē.
- 4 Ir redzama skolēnu vadīta mērķu noteikšana. Kad skolēni seko līdzī progresam vai publiski pārdomā, iekšējā motivācija aug.

- 5 Progress nav stingri saistīts ar vecumu vai klasi. Dažas skolas izmanto elastīgu tempu vai meistarībā balstītus rīkus, lai satiktu katru bērnu tur, kur viņš atrodas.
- 6 Konflikti tiek risināti ar emocionāliem rīkiem – ne tikai ar pieaugušo iejaukšanos. Rīki kā miera galdi, vienaudžu mediācija vai atjaunojošās prakses parādās skolās, kur ir dziļi iestrādāta emocionālā inteliģence.
- 7 Bērni demonstrē savu darbu reālajā pasaulē. Vai tā ir zinātnes izstāde, prezentācija kopienā vai “biznesa diena” – meklējiet skolas, kas dalās ar mācīšanos publiski, ne tikai caur liecībām.

PADOMS

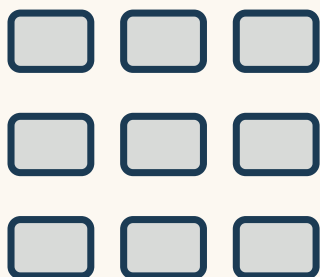
Palūdziet atļauju pasēdēt stundā vai parunāt ar esošajām ģimenēm. 20 minūšu novērošana iemācīs vairāk nekā 20 lapas mārketinga materiālu.

04

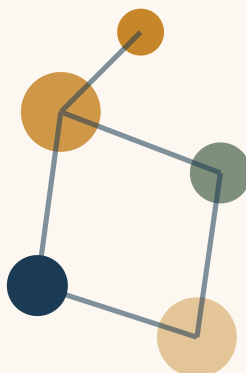
Izglītības sistēma - tad un tagad

*Kāpēc skolas joprojām izskatās
līdzīgas?*

TAD

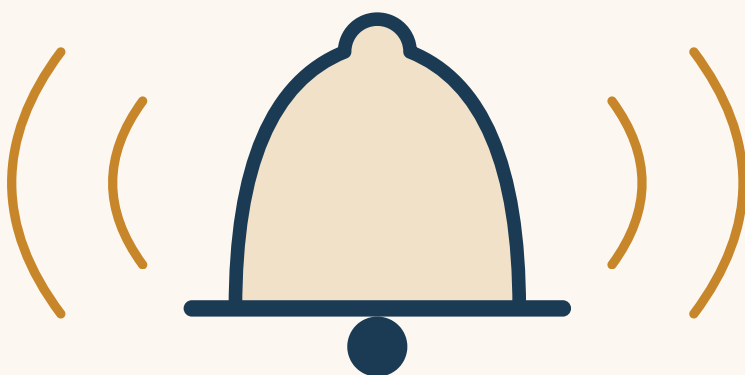

TAGAD

Rindas ar galdiem. Zvani.
Visi vienā vecumā. Sēdi.
Klausies. Iegaumē. Atkārto.

Tā nav tikai tradīcija. Tas ir veidots ar nodomu
- vairāk nekā 200 gadus atpakaļ.

19. gadsimta sākumā Prūsija izveidoja pirmo masu izglītības sistēmu ar specifisku mērķi:

Izveidot lojālus, paklausīgus pilsoņus, kas kalpotu valstij.

Šis modelis uzsvēra:

- Vienveidību
- Centralizētu mācību programmu
- Dalīšanu pa vecumiem
- Pakļaušanos autoritātei

Tas strādāja tik labi, ka Francija, Japāna un ASV adaptēja līdzīgu sistēmu.

Kad bija pienācis industriālās revolūcijas laiks, skolas kļuva par sistēmas daļu, lai sagatavotu bērnus darbam ražotnēs.

- Zvani apmācīja viņus reaģēt uz ārējiem signāliem
- Atzīmes viņus sagrupēja un mērīja progresu
- Pakļaušanās bija svarīgāka par radošumu

Šis modelis **kalpoja labi tam laikam**. Bet tie laiki ir pagājuši.

Šodienas pasaulei nevajag pakļāvīgus strādniekus. Tai vajag problēmu risinātājus, radītājus, komunikatorus un uzņēmējus.

Kāpēc mēs joprojām sūtam mūsu bērnus caur sistēmu, kas veidota 19. gadsimtam?

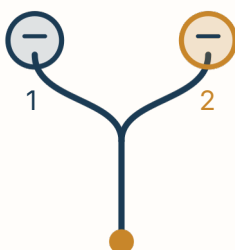
“Ja ārsts no 1900. gada ienāktu mūsdienu slimnīcā, viņam viss būtu svešs. Bet ja skolotājs no 1900. gada ienāktu skolā, viņš precīzi zinātu, kur stāvēt.”

Tā nav vecāku vaina. Lielākā daļa pieņem “skola ir skola”.

JAUNS JAUTĀJUMS

Bet līdzko tu saproti
sistēmas
pirmsākumus,
parādās jauns
jautājums:

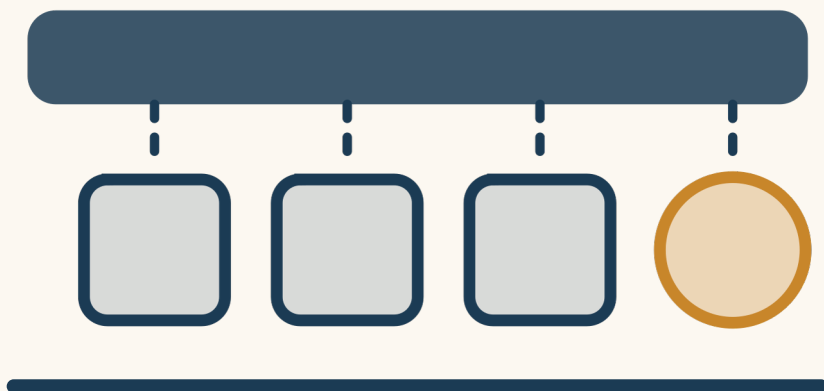
Vai šī sistēma sagatavo manu bērnu
pagātnei vai nākotnei?

05

Kā vairums skolu joprojām darbojas

(un kāpēc tā ir problēma)

Neskatoties uz visiem sasniegumiem neirozinātnē, tehnoloģijās, bērnu attīstībā, vairums skolu joprojām paļaujas uz veciem pieņēmumiem.

Skolas pieņem, ka:

- Bērniem jāmacās vienas un tās pašas lietas vienā vecumā
- Inteliģence var tikt mērīta ar standarta testiem
- Mācīšanās ir nozīmīga tikai tad, ja tā notiek klasē
- Atzīmes ir labākā vērtēšanas sistēma
- Skolotājiem jābūt centrālajai autoritātei un galvenajam zināšanu nesējam

Bet patiesībā: Bērni nav ražotnes un mācības nav ražošanas līnija.

Tomēr šis modelis joprojām dominē. Bieži tādu iemeslu dēļ, kam nav nekādas saistības ar to, kas ir labākais tavam bērnam.

Vairumā tradicionālo skolu:

- Ātrums ir noteikts pēc vecuma, nevis spējām
- Kļūdas ir sodāmas, nevis svinētas
- Pakļāvība ir atalgota vairāk nekā ziņkārība
- No neveiksmēm izvairās, nevis pieņem tās kā daļu no mācībām
- Atzīmes tiek uzsvērtas vairāk nekā izaugsme

Šis modelis noved pie diviem izplatītiem rezultātiem:

1 Panākumiem bagāti, bet neieinteresēti skolēni, kuri zina, kā "spēlēt šo spēli", bet nejūt saikni ar šo darbu, ko viņi dara skolā.

2 Skolēni grūtībās, kuri šo neveiksmi uztver iekšēji un personīgi. Patiesībā neveiksme nav tāpēc, ka viņi nebūtu spējīgi, bet tāpēc, ka sistēma nav veidota viņiem.

Laikam ejot, abas grupas var pazaudēt vienu un to pašu - **mācīšanās prieku**.

Bet ja nu skola varētu izskatīties citādāk?

Ja nu skolu veidotu
pašizaugsmei, nevis tikai
atzīmēm?

06

Vai tava bērna
pašreizējā skola
darbojas viņa labā?

Ātrais pašnovērtējums vecākiem

Visas skolas sola "lielisku izglītību". Bet kas īstenībā notiek aiz reklāmas un testu rezultātiem?

Izmanto šo vienkāršo sarakstu, lai apdomātu sava bērna pašreizējo pieredzi:

- 1 Mierīgi izlasi katru apgalvojumu.
- 2 Atzīmē tos, kuri šobrīd ir patiesi.
- 3 Paskaties, cik lauciņu palika tukši.

Mācības un izaugsme

Mans bērns ir izaicināts, nevis garlaikots vai pārslogots

Viņš mācās ātrumā, kas atbilst viņa spējām

Viņš jūt progresu, ne tikai spiedienu

Motivācija un ziņkārība

Manam bērnam patīk mācīties (vai vismaz viņam neriebjas)

Viņš uzdod jautājumus, apsver idejas un pats uzņemas iniciatīvu

Viņš jūtas lepns par to, ko apgūst, nevis tikai atvieglots, kad tas ir galā

Pārliecība un uzņemšanās

Mans bērns pats izvirza savus mērķus un strādā, lai tos sasniegtu

Par to, ko viņš mācās, viņš var runāt ar pārliecību

Kad saskaras ar grūtībām, viņš ir izturīgs, nevis jūtas sakauts

Vide un kultūra

Mans bērns jūtas emocionāli drošībā, pamanīts un cienīts

Viņa skolotāji ir paraugi raksturā, ne tikai kontrolē uzvedību

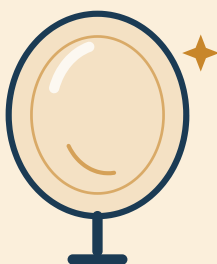
Skola novērtē viņa individualitāti, ne tikai paklausību

UZPRASI SEV:

Vai tu atķeksēji vairāk nekā sagaidīji?

Varbūt atklāji, ka "viņam viss ir normāli", tomēr nav pietiekami?

Ja tev sāk likties, ka pašreizējais modelis nekalpo tavam bērnam pilnībā, tu neesi vienīgais.

07

Kā izvēlēties pareizo skolu savai ģimenei

Vienkārša tabula, kas palīdzēs izvērtēt iespējas.

	✓		
		✓	
	✓		

Izglītībā nav "viens izmērs der visiem" risinājuma.

Bet ir skaidras atšķirības starp skolām, kas sagatavo bērnus dzīvei un skolām, kas vienkārši prasa pakļāvību.

Tas nav tikai par akadēmiskajiem rezultātiem. Tas ir par to, par ko kļūst tavs bērns, un kāda vide viņam palīdz augt.

Izmanto šo tabulu, lai atskatītos uz savu skolu, izvērtētu citas iespējas un novērtētu, kas tev ir vissvarīgākais sava bērna nākotnei.

Kā izmantot tabulu

- 1 Uzraksti skolas vai mācību vides, kuras tu apsver.
- 2 Ieliec ✓ katram apgalvojumam, kas šķiet patiess.
- 3 Apskati rezultātus un seko savai intuīcijai.

Ja sāc saprast, ka tradicionālā skola varētu nebūt labākā priekš tava bērna, tā nav kļūda. Tā ir skaidrība.

SALĪDZINĀJUMA TABULA

Kritēriji

Kritērijs	Pašreizējā skola	Iespēja 1	Iespēja 2
Bērni mācās savā telpā	☐	☐	☐
Mācības šķiet jēgpilnas	☐	☐	☐
Skola vērtē ziņkārību augstāk par paklausību	☐	☐	☐
Bērni uzņemas atbildību par savām mācībām	☐	☐	☐
Atsauksmes bērnam ir jēgpilnas, nevis tikai atzīmes	☐	☐	☐
Vide ir cieņpilna un iedrošinoša	☐	☐	☐
Izglītības modelis ir veidots 21. gadsimtam	☐	☐	☐
Skolotāji ir kā mentori un gidi	☐	☐	☐
Reālās prasmes (līderība, problēmu risināšana) ir daļa no pieredzes	☐	☐	☐
Es lepojos un jūsmoju par to, ko mans bērns apgūst	☐	☐	☐

Ieliec ✓ katram apgalvojumam, kas šķiet patiess.

08

Privātskolu izaugsme, un kāpēc daudzām neizdodas

*Ne katra skola ir veidota dziļai
transformācijai*

Privātskolu skaits Latvijā palielinās, solot inovācijas, radošumu un uz bērnu centrētu izglītību.

Vecākiem ir vairāk iespēju, bet ne obligāti labāku.

Dažām izdodas, citām nē.

Bieži pietrūkst izglītības modeļa, kas ir ar nodomu veidots, lai palīdzētu bērniem kļūt par neatkarīgiem domātājiem, neatlaidīgiem problēmu risinātājiem un pašmotivētiem izzinātājiem. Modelis, kurš ir būvēts ne tikai, lai iemācītu vielu, bet lai veidotu raksturu. Ne tikai, lai sekotu trendiem, bet lai pārdomātu izglītību no pašiem pamatiem.

Ir viegli pieņemt, ka atšķirīgs ir labāks.

Bet izaugsme raksturā nenāk no nelielām izmaiņām skolas sistēmās.

Tā nāk no vīzijas, pamatiem un pierādītiem rezultātiem.

09

Kā mēs šeit nonācām?

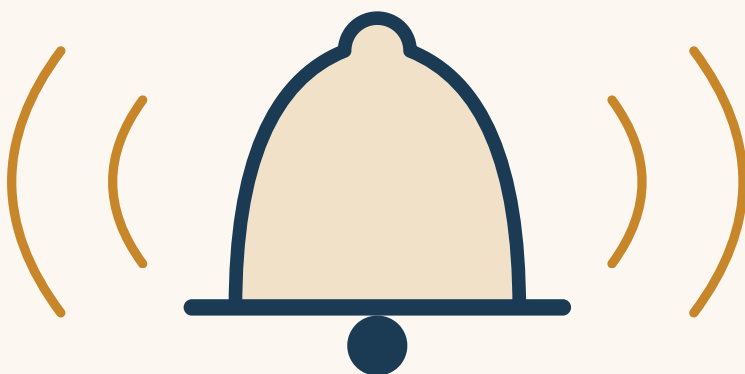
Sistēmas izcelsme vienā lappusē

Lielākā daļa nepavaicā: **no kurienes nāk šī sistēma?** Kāpēc skolās ir zvani, klases strikti balstītas vecumos un standarta mācību viela?

Viss aizsākās Prūsijā 1700. gados, kur radās pirmā modernā publisko skolu sistēma - veidota ar skaidru mērķi:

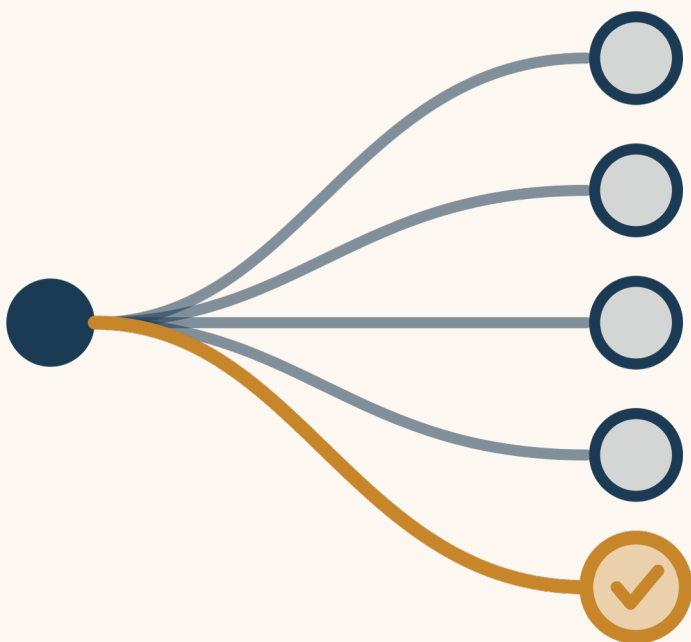
Lai radītu paklausīgus, punktuālus, lasīt spējīgus pilsoņus, kuri ir gatavi kalpot valstij vai strādāt ražotnēs.

10

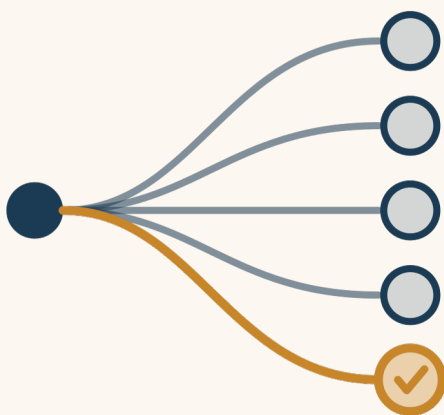
Šodienas iespējas Latvijā

*Galvenie skolu modeļi un ar ko tie
atšķiras*

Katrs bērns ir atšķirīgs, bet struktūra viņiem apkārt ietekmē daudz.

Te ir galvenie skolu modeļi, kas šodien pieejami Latvijā.

Tabula turpmākajā lappusē. Neviens modelis nav "pareizais". Svarīgi ir tas, kurš atbilst tavam bērnam un tavai ģimenei.

SKOLU MODEĻI

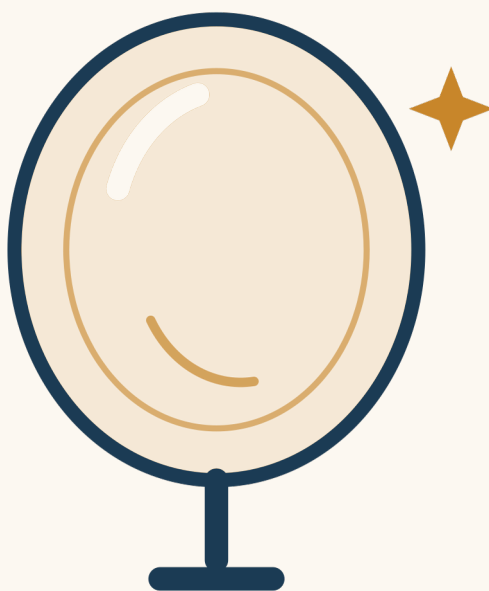
Stiprās puses un limitācijas

Modelis	Stiprās puses	Limitācijas
Valsts skolas	Bezmaksas, pieejamas, standarta mācību programma	Bieži neelastīgas; lēnas attīstībā
Tālmācību skolas	Patstāvība, fokuss uz mācībām	Var prasīt pastiprinātu vecāku iesaisti, samazinātas sociālo prasmju iespējas
Privātskolas	Vairāk resursu, mazākas klases	Augstas izmaksas; bieži tik un tā izmanto to pašu mācību pieeju
Ticības skolas	Atbilst vērtībām	Mācību programma var būt limitēta
Mājskološana	Pielāgota, bērna centrēta	Socializācijas iespējas un prasa lielu vecāku iesaisti
Starptautiskās skolas	Internacionāla izglītība, vairāk resursu	Augstas izmaksas, fokuss ir akadēmisks
Fokusētās skolas (piem., Aktona akadēmija, Montessori, Valdorfa)	Personalizētas, balstītas meistarībā, mērķa vadītas	Var nebūt pierādāmu rezultātu un var būt pārāk lielas izmaksas.

11

Vecāku pašnovērtējums

Pirms izlem, ieskaties sevī.

Šis nav vienkārši par skolām - tas ir par tavu bērnu, ģimeni un vērtībām.

PAVAICĀ SEV:

- 1 Kas ir mana lielākā vēlme no mana bērna izglītības?
- 2 Vai esmu gatavs apšaubīt tradīcijas, ja ir kaut kas labāks?
- 3 Vai es gribu skolu, kas sagatavo manu bērnu universitātei, vai dzīvei?

Ko daudzi vecāki īstenībā vēlas ir:

- Lai bērns zinātu sevi un kurp viņš dzīvē dodas
- Reālas dzīves prasmes kā līderību, sociālās prasmes, finanšu prātību, pārliecinātspēju utt.
- Raksturs un vērtības
- Ziņkārība un radošums

LĒMUMU TABULA

Ieliec punktus katrai skolai

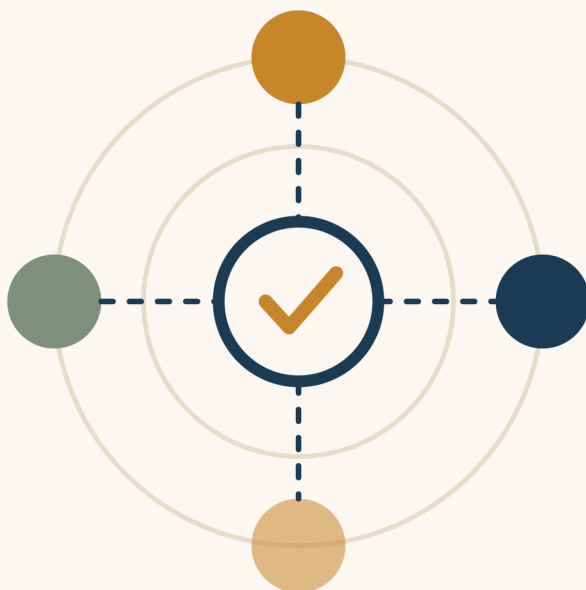
Izmanto šo lēmumu tabulu, lai tev kļūtu skaidrāk. Ieliec punktus: 0 (neatbilst mūsu vēlmēm) līdz 2 (pilnībā atbilst mūsu vēlmēm) katrai skolai, ko tu izvērtē:

Kritērijs	Skola 1	Skola 2	Skola 3
Sakrīt vērtības			
Mācīšanas metode			
Mācību saturs			
Mana iesaiste			
Pielāgošanās bērnam			
Izmaksas			

12

Rakstura iezīmes, kas nosaka panākumus

Kā skola tās attīsta

RAKSTURA IEZĪMES, KAS NOSAKA PANĀKUMUS

Ziņkārība un
problēmrisināšana

Pielāgošanās spējas un
izturība

Sadarbība un komunikācija

Mērķa un virziena sajūta

Kā skola tās attīsta

Kritērijs	Skola 1	Skola 2	Skola 3
Vai skolēni gūst reālās dzīves pieredzi kā prezentēšanu, projektu vadību vai praksi?	☐	☐	☐
Vai skolēnus mudina pārdomāt savas mācības (nevis tikai iesniegt darbu)?	☐	☐	☐
Vai skolēni risina atvērtus, brīvus uzdevumus?	☐	☐	☐
Vai sadarbība ar vienaudžiem ir ikdienas sastāvdaļa?	☐	☐	☐

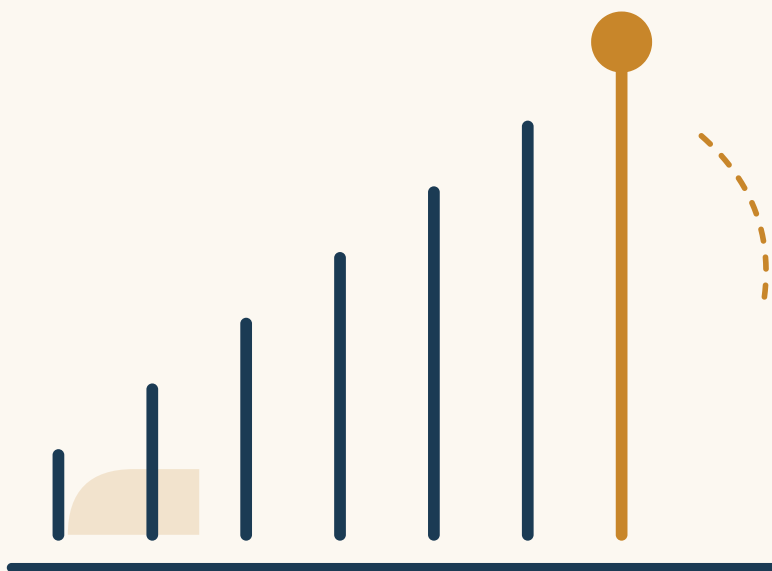
PADOMS

Palūdziet atļauju pasēdēt stundā vai parunāt ar esošajām ģimenēm. 20 minūšu novērošana iemācīs vairāk nekā 20 lapas mārketinga materiālu.

13

Atpazīsti skolu, kas veicina zinātkāri, izaugsmi un pašnoteikšanos

Septiņas pazīmes tabulas formā

NOVĒRTĒ KATRU SKOLU

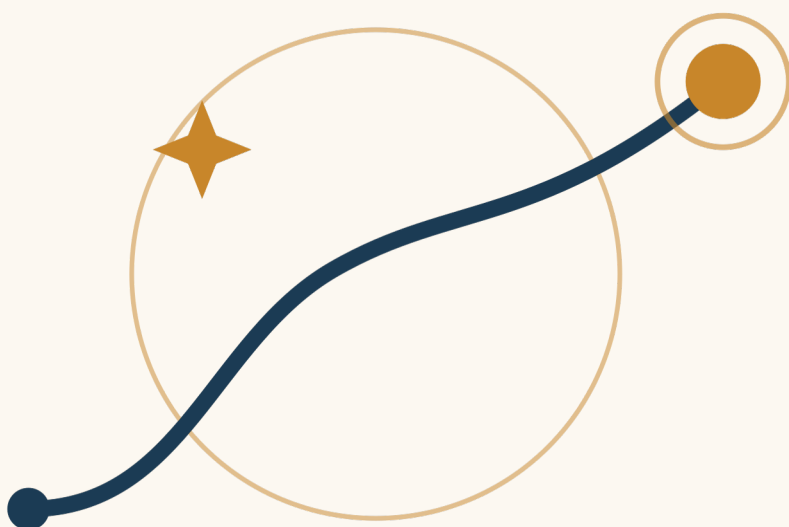
7 pazīmes

Kritērijs	Skola 1	Skola 2	Skola 3
1. Skolēni aktīvi izsaka savu viedokli.			
2. Kļūdas tiek uzskatītas par mācību pieredzēm, nevis sodītas.			
3. Mācīšanās ir interaktīva – nepiebāzta ar lekcijām.			
4. Ir redzama skolēnu vadīta mērķu noteikšana.			
5. Progress nav stingri saistīts ar vecumu vai klasi.			
6. Konflikti tiek risināti ar emocionāliem rīkiem, ne tikai ar pieaugušo iejaukšanos.			
7. Bērni demonstrē savu darbu reālajā pasaulē.			

14

Galavārds

Kur doties tālāk

Šis ceļvedis bija radīts, lai vecāki prasītu labākus jautājumus par to, ko viņi patiešām vēlas saviem bērniem, un vai pašreizējā sistēma ir spējīga to dot.

Ja šis ceļvedis palīdzēja tev sakopot domas par to, kas tev ir svarīgs skolās - misija izpildīta.

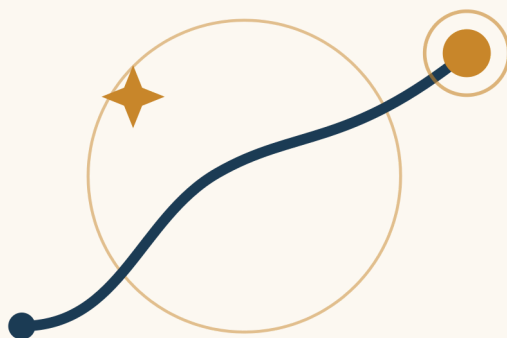
Ja tu vēl meklē - turpini. Zemāk ir vēl resursi, kas tev var palīdzēt.

Netradicionālo skolu ceļvedis

Pārsteidz sevi - te nav tikai skolas, kur ir liela brīvība, te ir arī skolas, kuras audzina stingru raksturu, pašdisciplīnu un mērķtiecību.

Pieprasi šo ceļvedi WhatsApp: +371 20276287 — uzraksti “skolu ceļvedis”, un atsūtīsim.

Aktona Akadēmija Rīga. Pamatskola nākotnes cilvēkam.

Ja šis tev lika aizdomāties par to, vai skola sagatavos tavu bērnu nākotnei, ieskaties skolā, ko mēs ar sievu atvērām saviem dēliem, lai viņi būtu gatavi 21. gadsimtam.

Saņem bezmaksas info paku par Aktona Akadēmiju Rīga

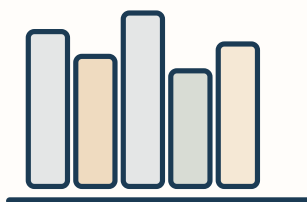
WhatsApp: +371 20276287

- *Dāvis Martini*

ATSAUCES

Atsauces

- [Prussian education system – Wikipedia](#)
- Cubberley, Ellwood P. ***The History of Education***, 1920.
- Ken Robinson – Changing Education Paradigms TED Talk.
- Gatto, John Taylor. ***Dumbing Us Down: The Hidden Curriculum of Compulsory Schooling***, 2002.
- Gatto, John Taylor. ***The Underground History of American Education***, 2000.
- Ken Robinson. ***Creative Schools: The Grassroots Revolution That's Transforming Education***, 2015.
- [Alfie Kohn – The Case Against Grades \(Education Week\)](#)

Aktona Akadēmija Rīga.
Pamatskola nākotnes
cilvēkam.